ISSN 1392-9569 (Print)
ISSN 2351-6011 (Online)
https://doi.org/10.15823/su.2019.51.5

Socialinis ugdymas / Social education
2019, t. 51, Nr. 1, p. 76–82 / Vol. 51, No. 1, pp. 76–82, 2019

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO ŠVIETIMO AKADEMIJA

Tarpkultūrinės kompetencijos aspektai: neverbalinės komunikacijos reikšmė mokymosi procese

Lina Nikitinaitė

Mykolo Romerio universitetas, Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, linanil88@gmail.com

Anotacija. Šiame straipsnyje nagrinėjama neverbalinė komunikacija mokymosi procese, kaip vienas iš tarpkultūrinės kompetencijos aspektų, kadangi neverbalinė kompetencija lydi ir papildo verbalinę komunikaciją bei atskleidžia tikrąsias mokymosi proceso dalyvių emocijas ir mintis. Bendravimas yra svarbiausias procesas, kuris dominuoja visose gyvenimo situacijose, ypatingai bendraujant su tarpkultūrinėmis studentų grupėmis, bet dažnai pamirštama, kad jame svarbūs ne tik žodžiai, bet ir kūnas bei jo kalba. Todėl ignoruojant neverbalinę komunikaciją, praleidžiamas pro akis didžiausias srautas informacijos. Norint to išvengti, pravartu žinoti kūno kalbą bei jos aspektus, nes tik tuomet, supratus bei skyrus didesnį dėmesį neverbalinei komunikacijai, pagerėtų mokymosi proceso efektyvumas.

Reikšminiai žodžiai: *Neverbalinė komunikacija, kūno kalba, mokymosi procesas, tarpkultūrinė kompetencija.*

Atlikti tyrimai atskleidė, kad tik 7% žodinės ir rašytinės informacijos (verbalinė komunikacija) priimama mokymosi proceso metu, visa kita informacija, t.y. 93% gaunama neverbalinės komunikacijos pagalba (Pease, 2003: 13). Neverbalinė komunikacija yra tokia svarbi, nes kūno ignoravimas mokymosi procese reiškia ignoruoti visą organizmą, kadangi jis yra vientisas organų rinkinys ir jo funkcijos turi didelę reikšmę mokymuisi. Nepakankamas dėmesys suaugusiųjų švietėjų ir besimokančiųjų emocijoms, kurios lemia aplinkos sukūrimą bei medžiagos prieinamumą ir įsisavinimą, yra šio tyrimo problema, kadangi per mažas dėmesys yra skiriamas neverbalinės komunikacijos svarbai švietime. Todėl iškyla klausimas, ar neverbalinė komunikacija turi reikšmės mokymosi procesui?

Šio **straipsnio objektas** – neverbalinė komunikacija mokymosi procese.

Straipsnio tikslas – nustatyti neverbalinės komunikacijos reikšmę mokymosi procese.

Tyrimo metodas: Tyrimas atliktas naudojant anketinę apklausą. Imtis – proginė, nereprezentatyvi, netikimybinė. Tyrimo dalyviai - 31 besimokantis įvairiose švietimo institucijose, daugiausia aukštosiose mokyklose, įvairiose studijų pakopose. Besimokančiųjų amžius 18 – 30 metų. Tarp jų 27 moterys ir 4 vyrai.

Neverbalinės komunikacijos samprata ir teorinis pagrindas. Terminų „kūno kalba" ir „neverbalinė komunikacija" reikšmės yra gan miglotos. Oksfordo anglų kalbos žodyne (2005) pateiktas apibrėžimas, jog: "kūno kalba – tai sąmoningi ir nesąmoningi kūno judesiai ar kūno padėtis, per kuriuos mes išreiškiame savo požiūrį ir jausmus." Oksfordo verslo anglų kalbos žodynas (2009) siūlo šiek tiek kitokį apibrėžimą. Tinkamai žodyne pabrėžiama prasmė, kad kūno kalba gali būti panaudota kaip įrankis, nors tai gali būti nevalingas poelgis be jokio tikslo: "kūno kalba – tai vienas iš bendravimo procesų, kurio pagalba jūs parodote, ką jaučiate ar galvojate ir tai jūs parodote padedant kūnui, o ne žodžiams." Kiti žodynai kūno kalbai suteikia kitą reikšmę – kinestetiką, t.y. neverbalinės kalbos interpretacija, nes tai vienas iš būdų studijuoti tam tikrus kūno judesius ir gestus kaip nežodinės komunikacijos formą.

Tam tikri neverbaliniai signalai yra universalūs visiems žmonėms, tačiau skiriasi įvairiose kultūrose. Pavyzdžiui, žmonėms būdingos tam tikros universalios veido išraiškos: liūdesys, laimė, pyktis, nepasitikėjimas, nustebimas, baimė (Cooper ir kt. 2007: 54), tačiau kultūra apsprendžia, kada šias emocijas rodyti/nerodyti, kur bendraudamas žmogus turi stovėti ir kokiu atstumu, ką galima liesti, gestikuliavimo laiką ir dažnumą, akių kontakto palaikymą arba žiūrėjimą į šoną, kada garsiai ar tyliai kalbėti, kada juoktis ar susiraukti ir pan. Tai, jog neverbalinis ir verbalinis bendravimas papildo ar pakeičia vienas kitą, yra universalu visose kultūrose, tačiau kaip ir kada tai yra išreiškiama, įvairiose kultūrose skiriasi. Todėl svarbu išmanyti neverbalinę kalbą, nes ji pasako daugiau nei žodžiai (Matulienė 2007: 78).

Rėjus Birdwhistellis yra vienas iš svarbiausių teoretikų ir tyrinėtojų kinestetikos srityje, kurioje jis tyrinėjo daugiau nei trisdešimt metų ir buvo vadinamas kinestetikos tėvu (Ekman, 2003: 23). Jis savo darbams naudojo lingvistikos modelį.

Ewardas Hallas yra proksemikos tėvas. Proksemika nagrinėja, kaip gyvūnai ir žmonės naudoja erdvę, esančią aplink. Į savo erdvę įsileidžiame artimą žmogų, o nuo mums nepatinkančio laikomės per atstumą. Nustatyti keturi nuotoliai: intymus – nuo prisilietimo iki 45 cm; asmeninis – nuo 45 iki 122 cm; socialinis – nuo 122 iki 366 cm; viešasis – daugiau negu 366 cm (Hall, 1963: 87).

Trečioji kategorija neverbalinės komunikacijos būtų parakalba arba balso tembro reikšmė bendravime (Ekman, 2003: 23). Tai yra sąveika tarp verbalinės ir neverbalinės komunikacijos. Garsai, kuriuos mes išskiriame bendraudami, susiję tiesiogiai su kalba, bet nėra kalbos komponentas. Tragerio darbai šioje srityje nėra labai gerai žinomi, kaip

kitų autorių, bet tai yra labai didelis įnašas mūsų supratimui. Targeris paralingvistiką dalina į keturis tipus: *kalbos tempą* - tai balso aukštumas, artikuliacija ir ritmas; *balso tonas* apima tokius garsus, kaip juokimasis, verkimas, žiovavimas ir pan; *balso intonacija* charakterizuoja manierą, kuria žmogus pasako žodžius ir frazes; *tembras* apima kalbos ritmą, tai yra tokie žodeliai kaip "uh", "um", pauzės ir kiti balso pertraukimai.

Apibendrinant turimas žinias apie neverbalinę komunikaciją ar kūno kalbą, galima pabrėžti, jog neverbalinė komunikacija dominuoja visur ir visada, yra traktuojama kaip savaime suprantamas reiškinys, tačiau turi didelę įtaką bendravimo procesui bei yra tiek universali kiek skirtinga įvairiose kultūrose.

Neverbalinės komunikacijos reikšmė mokymosi procese. Suaugusiems mokantis svarbu ne tik išgirsti, bet ir pamatyti, kaip yra perduodama informacija. Tai yra vienas iš būdų, kuomet geriau įsimenama medžiaga, nes prisimenama su kokia veido išraiška suaugusiųjų mokytojas pasakojo, kokie buvo jo gestai, kokias emocijas perteikė. Šiuo atveju neverbalinė kalba mūsų bendravime tampa ne mažiau reikšminga už verbalinę: ji padeda geriau išreikšti norimas mintis: „bežodė komunikacija yra keitimasis daiktine, veiksmine informacija; gestais, mimika, pantomimika, jausmų išraiška ir t.t. Tačiau šią informaciją reikia mokėti teisingai šifruoti, kad būtų išvengta klaidų." (Jovaiša 1993: 66). Anot A. Bierach (2000: 20), „Žmogui kalba duota tam, kad jis galėtų nuslėpti savo mintis. Tačiau tai, ką jis nori nuslėpti kalbėdamas, dažniausiai išduoda kūnu".

Stebėdamas besimokančiųjų tarpusavio bendravimą, iš kūno kalbos, dėstytojas gali pasakyti, ką besimokantieji mąsto, kokias emocijas išgyvena. Aiškiausiai emocijos matomos veido išraiškoje. Gebėjimas veidu išreikšti stiprias emocijas pagyvina veidą, leidžia jam be žodžių išreikšti mintį. Tiesa ir tai, kad veido išraiška greitai kinta, nes kūno kalboje atsispindi emocijos, kurias žmogus jaučia konkrečios situacijos metu. Jeigu gerai pažinsime veido išraišką, tai jos kitimas leis suprasti, kaip keičiasi pašnekovo nuotaika bendravimo procese. Mokymosi procese dėstytojas, stebėdamas besimokančiųjų išraišką, supranta, ar dėstoma medžiaga įdomi, aiški, suprantama. Tokiu atveju galima keisti situaciją, pateikti klausimus, kad besimokantieji išreikštų savo mintis, ir pareikštų, ką jau žino tam tikru klausimu. Tuomet mokymosi procesas tampa efektyvesniu.

Neverbalinė komunikacija suaugusiųjų mokymosi procese. Atliekant tyrimą buvo siekta išsiaiškinti neverbalinės komunikacijos svarbą suaugusiųjų mokymosi procese. Anketa sudaryta iš uždarų ir atvirų klausimų. Imtis – proginė, nereprezentatyvi, netikimybinė - į imtį buvo įtraukiami prienami populiacijos elementai, 31 įvairių pakopų besimokantysis iš įvairių Lietuvos universitetų. Besimokantieji - 18 – 30 metų, atitinkamai 27 moterys ir 4 vyrai, 27 bakalauro ir 2 magistro studentai. Du respondentai dėl tam tikrų aplinkybių neatskleidė duomenų apie turimą išsilavinimą.

Nauja informacija patenka per regėjimą, kuomet 29% žmonių išmoksta matydami (vaizdinė medžiaga). Klausydami (garsinė) išmoksta 34%, o per judesį (vizualinė) išmoksta 37% žmonių (Teresevičienė ir kt., 2004: 22). Tačiau tai negarantuoja, jog

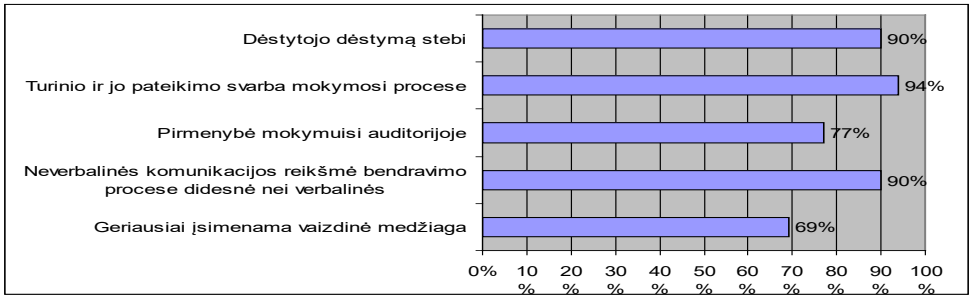
žmogus įsimindamas medžiagą nenaudoja ir kitų informacijos pateikimo kanalų. Tai tik patvritina, jog būtent per šį mokymosi kanalą patenka daugiausiai informacijos. Remiantis gautais duomenimis, vaizdinė informacija visiems įsimenama geriausiai, tai įrodė didžioji dalis respondentų – 69% (1 pav.). Mažesnę reikšmę įsiminimui turi vizualinės (25%) informacijos pateikimas, o garsinės medžiagos pateikimas padeda išmokti tik 6% respondentų. Todėl galime teigti, jog respondentai geriau įsimena pateiktą informaciją mokymosi metu per vaizdą ir judesį (1 pav.).

Pasak Alfredo Bierarcho (2000: 12) savo kūno kalba žmogus teigiamai arba neigiamai veikia kitus, ir tai jis daro sąmoningai arba nesąmoningai. JAV profesorius Viljamas Kondonas teigia (Bierach, 2000: 17), jog kalbant žmogaus kūnas mažiausiais judesiais "šoka" pagal kalbos ritmą, todėl rankos, pirštai, galva, blakstienos ir t.t. juda kalbos ritmu. Su teiginiu, kad žymiai daugiau informacijos perduodama ne tik iš lūpų į lupas, bet ir kūnu, sutinka 87% respondentų ir tik 13% - ne (2 pav.).

Dellingas pažymi (Končiuvienė, 2005: 15), jog "distancinis švietimas - tai tokia mokymosi forma, kuomet besimokantieji yra fiziškai atskirti nuo mokytojų". Mokymąsi auditorijoje galime traktuoti kaip visiškai priešingą mokymosi modelį virtualiajam, kadangi šiuo atveju mokymasis vyksta turint tiesioginį kontaktą tarp dėstytojo ir besimokančiojo, kuomet yra sukuriamos palankios sąlygos pastoviam bendravimui, diskutavimui ir pan. Būtent tokia mokymosi forma respondentams yra palankiausia mokymuisi, nes net 77% (1 pav.) teikia pirmenybę tokiam mokymuisi, o 23% - virtualiam mokymuisi.

Mokymosi procese medžiagą galima pateikti ir tik ją nuskaityti, bet galima pateikti ir ją įprasminti. Pasak Teresevičienės M. ir kt. (2004: 22), gerą pranešimą sąlygoja vaizdinių priemonių panaudojimas, konkretus aiškinimas, sugebėjimas neviršyti laiko, *judėjimas auditorijoje, balso tembras, nuolatinis kontaktas ir komunikacija su besimokančiaisiais*, intrigos panaudojimas.

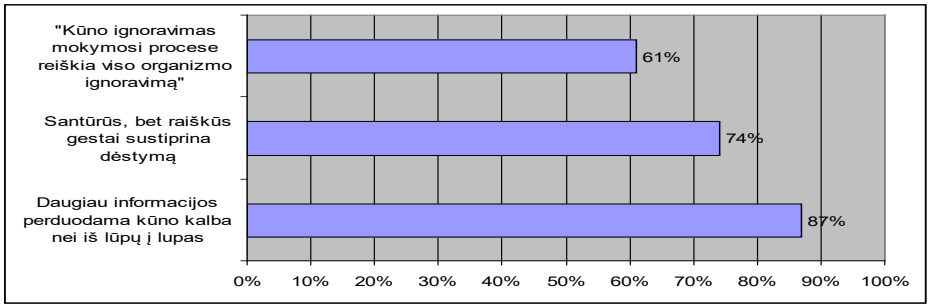
Tyrimo dalyvių atsakymai apie neverbalinės komunikacijos reikšmę atskleidžia jos svarbą. Net 94% respondentų kreipė dėmesį į turinį ir jo pateikimą. (1 pav.).

1 pav. Neverbalinė komunikacija mokymosi procese

Šaltinis: sudaryta autorės.

Besimokantiesiems yra svarbu, kuomet dėstytojas medžiagą pateikia ją paįvairindamas tam tikrais gyvenimiškais pavydžiais bei juos iliustruoja gestais. Bet kokio pranešimo papildymas gestais atneša sėkmę oratoriui, nei, priešingai, tik judinant lūpas. Būtent todėl yra svarbus ne statiškas, o pastoviai kintantis dėstytojo dėstymo vaizdas, kurį, pasirodo, stebi net 90% (1 pav.) respondentų. 74% respondentų sutiko, jog iš dėstymo procese raiškūs judesiai turi reikšmę ir tik 3% nesutiko su šiuo teiginiu, o 23% neturėjo nuomonės. Stebėti neverbalinę bendramokslių komunikaciją taip pat yra svarbu respondentams, kaip ir dėstytojų dėstymą ir tai patvirtino 90% respondentų (2 pav.). Galima daryti išvadą, jog neverbalinės komunikacijos svarba dominuoja tiek mokymosi procese, tiek ir už jo ribų, nes bendravimas su bendramoksliais gali vykti mokymosi proceso metu ir už jo ribų, ir tai gali turėti vienodą reikšmę.

2 pav. Neverbalinė komunikacija dėstyme

Šaltinis: sudaryta autorės.

Pasak K. Pukelio (1998: 211), mokytojams būtina žinoti visas komunikacines priemones, kurios gali būti naudingos perteikiant mokslo žinias, organizuojant pažintinę veiklą ir mokant dirbti savarankiškai. Psichologų pastebėta, kad kalbėtojai, norintys įtikinti klausytojus, naudoja daug daugiau nežodinio bendravimo elementų, jų tarpe daugiau gestų rankomis, galvos linktelėjimų, veido išraiškos aktyvumo (Bendravimo psichologija, 2001: 113). Todėl 74% respondentų sutiko, jog dėstymo procese raiškūs judesiai turi reikšmę ir tik 3% nesutiko su šiuo teiginiu, o 23% neturėjo nuomonės (2 pav.).

Teigiama, kad kūno ignoravimas mokymosi procese reiškia ignoruoti visą organizmą, nes jis yra vientisas organų rinkinys, kurių funkcijos turi didelę reikšmę mokymosi procesui, 61% respondentų turi dėl to abejonių, todėl sutiko tik iš dalies, o 16% iš viso nesutiko su šiuo teiginiu, bet 23% buvo tikri šio teiginio teisingumu ir jiems kūnas, neabejotina, mokymosi procese turi didelę reikšmę.

Apibendrinant, galima teigti, jog kone visi suaugusieji atsakydami į klausimus patvirtino, kad neverbalinė komunikacija turi didesnę įtaką, nei verbalinė komunikacija mokymosi procese.

Išvados. 1. Neverbalinė komunikacija suprantama kaip sąmoningi ir nesąmoningi kūno judesiai ar kūno padėtis, per kuriuos mes išreiškiame savo požiūrį ir jausmus.

2. Nors neverbalinė komunikacija traktuojama kaip savaime suprantamas reiškinys, visgi jos gilesniam supratimui įtakos turi kinestetika - studijos apie kūno kalbą ir jos raišką; proksemija, kuri nagrinėja žmogaus santykį su erdve; parakalba - studijos apie balso tonaciją.

3. Gauti empirinio tyrimo rezultatai patvirtino, kad neverbaline komunikacija perduodama daugiau informacijos, kuri yra geriau įsimenama ir apdorojama, nei verbalinė komunikacija. Tai patvirtino atsakymai į anketos klausimus, kurie atskleidė, kad respondentams gestai, informacijos perdavimas kūnu sustiprina dėstymą. Tyrimas išryškino, kad mokymosi procese svarbi ne tik dėstytojo verbaliai ir neverbaliai pateikiama informacija, bet ir bendramokslių neverbalinė reakcija į dėstomą medžiagą.

Literatūra

Bendravimo psichologija. (2001) Kaunas: Technologija.

Bierach A. (2000) Kūno kalba. Kaunas: Tyrai.

Cooper P. J., Calloway-Thomas, C., Simonds, C. J. (2007). Intercultural Communication: a Text with Readings. Pearson A and B: Boston, New York.

Ekman P. (2003). Unmasking the face. Printed in the United States of America.

Hall E.T. (1963). Proxemics - A Study of Man's Spatial Relationship. International Universities Press.

Jovaiša L. (1993). Pedagogikos terminai. Kaunas: Šviesa.

Končiuvienė D. (2005). Informacinių komunikacijos technologijų vaidmuo nuotolinio švietimo plėtrai Panevėžio regione. Kaunas: KTU.

Matulienė G. (2007). Bendravimo psichologija. Žodinis bendravimas. Kaunas: Technologija. KTU Psichologijos katedra.

Pease A. (2003). Kūno kalba: kaip pagal gestus skaityti kitų žmonių mintis. Kaunas: Dajalita. P –7-19.

Pukelis K. (1998). Mokytojų rengimas. Kaunas.

Teresevičienė, M., Oldroyd, D., Gedvilienė, G. (2004). Suaugusiųjų mokymasis. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Aspects of Intercultural Competence: the Significance of Non-verbal Communication in the Learning Process

Lina Nikitinaitė

Mykolas Romeris University, Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, linanil88@gmail.com

Summary

Learning is quite difficult process for learners but no less difficult for process organizers. During all ages attention was paying just to words said for people who are willing to learn, but nobody paid attention how words is said. In this article all attention is for non-verbal communication, which is giving 93% information in all life situations the same as in learning process and is attendant of verbal communication, which gives 7% information.

The research which was done showed that non-verbal communication is very important for students in learning process. More than 80% of respondents said that non-verbal communication is important. In that case non-verbal communication has much bigger impact in behaving process the same as and in learning process. Just very small percent of respondents pointed that they prefer distance learning, which has a lack of non-verbal communication. More over, the biggest amount of respondents said that more information they are giving from the body language than from lips. All in all, it should be paid attention to non-verbal communication not only to verbal communication to make learning process more successful.

Keywords: *Non-verbal communication, body language, learning process, intercultural competence.*

Gauta 2019 03 29 / Received 29 03 2019
Priimta 2019 07 31 / Accepted 31 07 2019 2103 žodžių

ISSN 1392-9569 (Print)
ISSN 2351-6011 (Online)
https://doi.org/10.15823/su.2019.51

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO ŠVIETIMO AKADEMIJA
VYTAUTAS MAGNUS UNIVERSITY EDUCATION ACADEMY

Socialinis ugdymas

Socialinės klasterizacijos prielaidos /
Assumptions of Social Clustering

2019, t. 51, Nr. 1

Social education / Vol. 51, No. 1, 2019

Mokslo darbai / Research Papers

KAUNAS, 2019

Socialinis ugdymas / Social education

2019, t. 51, Nr. 1 / Vol. 51, No. 1, 2019

Redaktorių kolegija / Editorial board

Vyriausioji redaktorė / Editor-in-Chief

Prof. dr. Giedrė Kvieskienė — Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva / Vytautas Magnus University, Lithuania

Atsakingoji redaktorė / Executive Editor

Giedrė Misiūnienė — Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva / Vytautas Magnus University, Lithuania

Nariai / Members

Doc. Dr. Dalia Bardauskienė	Vilniaus miesto savivaldybė, Gedimino Technikos univesitetas, Lietuva/
Doc. dr. Sigita Burvytė	Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva / Vytautas Magnus University, Lithuania
Prof. dr. Gerd -Bodo von Calsburg	Heidelbergo universitetas, Vokietija / Heidelberg University of Education, Germany
Dr. Christian Christrup Kjeldsen	Aarhus universitetas, Danija / Aarhus University, Denmark
Dr. Arvydas Liepuonius	Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva/ Vytautas Magnus University, Lithuania
Doc. dr. Doyle Stevick	Pietų Karolinos Universitetas, JAV / University of South Carolina, USA
Prof. dr. Józef Podgórecki	Opolės universitetas, Lenkija/ Opole University of Technology, Poland
Prof. dr. Ilzė Ivanova	Latvijos universitetas, Latvija / Latvia University, Latvia
Prof. dr. Vytas Navickas	Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva / Vytautas Magnus University, Lithuania/
Prof. dr. Hans Uwe Otto	Bylefeldo universitetas, Vokietija / Bielefeld University, Germany
Prof. dr. Vilija Targamadzė	Vilniaus universitetas, Lietuva / Vilnius University, Lithuania
Prof. Patton Feichter	North Park universitetas, JAV/ North Park University, USA
Prof. dr. Morten Flate Paulsen	Norvegijos technologijos mokslų universitetas, Norvegija / Norwegian University of Technology, Norway
Prof. dr. Terry Masson	Indianos universitetas, JAV/ Indiana University, USA
Dr. Aija Tuna	Latvijos universitetas, Latvija/ Latvia University, Latvia
Prof. dr. Kris Singh T	singhua universitetas, Kinija /Tsinghua university, China
Dr. Viktorija Stasytytė	Lietuvos bankas, Lietuva/Bank of Lithuania, Lithuania
Prof. habil. dr Alicja Szerlag	Vroclavo universitetas, Lenkija /University of Wrocław, Poland
Dr. Torhild Slåtto	Lanksčios edukacijos asociacija, Norvegija/ Flexible Education association, Norway
Prof. dr. Michel Vandenbroeck	Gento universitetas, Belgija /Ghent University, Belgium
Prof. dr. Volker Then	Heidelbergo universitetas, Vokietija / Heidelberg University of Education, Germany
Prof. dr. Wiel Veugelers	Humanistinių studijų universtetas, Olandija / University of Humanistic Studies Utrecht, Netherlans

Redakcijos adresas / Contact address

Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija / Vytautas Magnus University Education Academy
Studentų g. 39-425, LT-08106 Vilnius, Lithuania
Tel. / Phone (+370 5) 275 22 90
El. paštas / e-mail socialinisugdymas@leu.lt
Tinklalapis / Home page http://socialinisugdymas.leu.lt

Žurnalas yra šiose duomenų bazėse / Abstracting and indexing services:
Index Copernicus, SocINDEX with Full Text (EBSCO Publishing), SocINDEX (EBSCO Publishing)

Mokslo darbų žurnalas leidžiamas nuo 1999 metų / Issued since 1999

ISSN 1392-9569,
e-ISSN 2351-6011

© Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija, 2019 / Vytautas Magnus University Education Academy, 2019

ISSN 1392-9569
e-ISSN 2351-6011

Turinys

I DALIS. KOMPETENCIJŲ KAITA SUMANIOSIOS EDUKACIJOS KONTEKSTE / PART I. CHANGES IN COMPETENCES IN THE CONTEXT OF SMART EDUCATION

Assoc. Prof. Dr. Mustafa Doğru, Melahat Çelik, Ceren Satar
Bibliometric Profile of Scientific Studies on Pedagogocal Content Knowledge. 6
Pedagoginio turinio žinių bibliometrinis profilis. 23

Danguole Bylaite-Salavejiene, Adela García-Aracil
Promoting competency-based education in Belarusian Higher Education 24
Kompetencijomis grįsto mokymo(si) skatinimas Baltarusijos aukštojo mokslo srityje 32

Agata Augustinovič
Pupils with Special Educational Needs Facilities of Natural Sciences Motivation Education 33
Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių gamtamokslinės motyvacijos ugdymo(si) galimybės: mokinių požiūris. 44

II DALIS. POZITYVIOSIOS SOCIALIZACIJOS IR SOCIALINĖS INTEGRACIJOS SĄSAJOS / II PART. INTERFACES BETWEEN POSITIVE SOCIALIZATION AND SOCIAL INTEGRATION

Agota Giedrė Raišienė, Jolita Gečienė, Kristina Gruodė
Kaip *jie* tampa *mes*: naujų darbuotojų socializacijos veiksniai. 46
How *you* change to *we*: The Model of Newcomers' socialization. 59

Giedrė Valūnaitė Oleškevičienė
Perkeliamųjų gebėjimų ugdymas universitetinėse studijose: studentų patirtis 61
Development of Transversal Skills in University Studies: Student Experience 74

Lina Nikitinaitė
Tarpkultūrinės kompetencijos aspektai: neverbalinės komunikacijos reikšmė mokymosi procese 76
Aspects of Intercultural Competence: the Significance of Non-verbal Communication in the Learning Process 82

Laima Okunevičiūtė Neverauskienė, Arūnas Pocius
Darbo rinkos raidos skirtumai ir netolygumai Lietuvos regionuose 83
The disparities and unevenness of Labour Market Development in the regions of Lithuania 99

KRONIKA / CHRONICLE

Danguolė Bylaitė-Salavejienė
For Smart and Inovative Education 102

Giedrė Kvieskienė
Sumanioji edukacija pasitikėjimu grįstai partnerystei 104
In Memory of Gary Marx 108
Bendrieji publikacijų pateikimo reikalavimai 110
Requirements for the Articles to be Published 111